

EKOLOGIK JURNALISTIKA - YANGI YO'NALISH MI?

Malika Gulimbetova

*O'zbekiston Ekologik partiyasidan
Oliy Majlis Qonunchilik palatasi huzuridagi
Yoshlar parlamenti a'zosi,
QDU 5-bosqich talabasi*

Annotatsiya. Bu maqolada hozirgi kunda har taraflama dolzarb muammolardan biri ekologiya va uning ommaviy axborot vositalarida yoritilishi masalasi tahlil qilindi. Natijada, ekologik jurnalistika tushunchasining mazmun mohiyati ochib berildi.

Аннотация. В данной статье одной из наиболее актуальных проблем современности является экология и её освещение в средствах массовой информации. В результате были раскрыты содержание и характеристики понятия экологической журналистики.

Annotation. In this article, one of the most urgent problems of today is ecology and its coverage in mass media. As a result, the content and characteristics of the concept of environmental journalism were revealed.

Kalit sózlar: jurnalist, ammoviy axborot vositalari, ekologiya, atrof-muhit, televedenie, tashqi tasirlar, jonli-jonsiz tabiat.

Ключевые слова: журналист, средства массовой информации, экология, окружающая среда, телевидение, внешние воздействия, живая и неживая природа.

Key words: journalist, mass media, ecology, environment, televedenie, external influences, animate and inanimate nature.

Inson o'zining ongli ravishda fikrlashi bilan boshqa barcha mavjudotlardan ajralib turadi, ammo insonlarning atrof-muhitni ifloslantirishi natijasida ona tabiatga, ekologiyaga misli kórlmagan zarar yetishi mumkin va bu xalqaro muammolarning kelib chiqishiga sabab bo'ladi.

Harqanday masalaning payda bo'lib, undan aholi vakillarining voqif bo'lishida ommaviy axborot vositalarining ahamiyati katta. Buning sababi, biz uchun nima zarar yoki foydali ekanligini televedenie, radio yoki matbuot vositalari orqali bilib olishimiz mumkin. Aholini xabarlantirish va ularning tushunchalarini orttirish uchun eng ko'p ijobiy ta'sir qiluvchi omil sifatida ommaviy axborot vositalari juda ahamiyatli. Hozirgi kunda ekologik muammolarning dolzarbligini keng jamoatchilik auditoriyasiga yetkazib berishda ommaviy axborot vositalarining, asosan, internet tarmoqlarining tutgan o'rni alohida.

Atrof-muhit va unga insonlarning ziyon yetkazishi yoki rivojlanishiga o'zlarining ijobiy ta'sir ko'rsatishini ekologik jurnalistika orqali bilib boramiz. Ekologik jurnalistika o'ziga xos xususiyat va yo'nalishlarga ega. Sababi, unda tabiiy va ijtimoiy voqeliklar ekosistemaning holati va rivojiga asoslanib órganiladi. Demak, ekologik jurnalistika “oylarkos” - “uy”, “logos” “ilm-fan”

degan manoni bildiradi. Tirik organizmlar bilan atrof-muhitning xususiyatlarini mujassamlantiradi.

Shu o'rinda "ekologik jurnalistika" terminining ma'no-mazmuni haqida turli savollar tug'ilishi mumkin. Bu haqida olimlarning turli fikrlari bor, xususan Sh.M.Fridman va K.A.Fridmanlar: ekologik jurnalistikaning predmeti bilan uning tematik yo'nalishlari bo'lgan sihat-salomatlikni saqlashdan tortib, baliqchilikgacha tushuntirish va barchasini qamrab olish qiyin. Agar qiyin tizim sifatida atrof - muhit qiyoslanilsa, u yerda jonli va jonsiz tabiat ham kiradi. Demak, xohlagan jurnalistikani ekologik jurnalistika sifatida qabul qilishga bo'ladi" - deb fikr bildiradi. [2;56]

Olim M.V.Orlova: Ekologik jurnalistika - bu kundalik hayot aks etuvchi axborotlarda atrof-muhit holatining operativ aks etishidir. Uning maqsadi jamiyatni, umumiy insoniyatni, tabiiy aloqani saqlagan holda barqaror rivojlanish va yashashga kerakli bo'lgan ma'lumotlar bilan ta'minlab borishdir. [2;220]

A.Koshineva, N.Kalinin, L.Sizova, M.From kabi olimlarning ham bu masalaga aloqador turli qarashlari, fikrlari bor.

Ayni vaqtda O'zbekistonda ekologik muammolarni aks ettirish yo'nalishida ish olib borayotgan ommaviy axborot vositalari tizimi va ularda aks etgan materiallarning tematikasi, problematikasi, janri, tili, stili kabi xususiyatlarini ilmiy nuqtai nazardan o'rganish, tahlil qilish jurnalistika sohasining dolzarb masalalaridan biri. Shu o'rinda ekologik jurnalistika haqidagi turli qarashlarni farqli o'rgangan holda turli fikrlar tahlil qilindi. Bu bo'yicha olimlarning aytgan fikrlarida to'g'ri va noto'g'ri axborotlarni ham uchratamiz. Xususan, biz Sh.M.Fridman va K.A.Fridmanlarning fikrlariga butunlay qarshimiz. Sababi, jurnalistikaning xohlagan yo'nalishi ekologik jurnalistika bo'la olmaydi. M.V.Orlova ekologik jurnalistikaning o'zi kundalik hayot aks etuvchi axborotlarda atrof-muhit holatining operativ aks etishi ekanligini bejiz aytmagan. Haqiqatdan ham, hayotning boshqa sohalaridan farqli ravishda ekologik muammolar o'zining murakkabligi va inson yashash sharoiti uchun muximligi bilan ajralib turadi, uning maqsadi umumiy insoniyatni, jamiyatni, tabiiy aloqani saqlagan holda doimiy ravishda rivojlantirishdir.

Shu sababli ham ekologik muammolarni yechish va keng jamoatchilikga tarqatib qilish hozirgi kunning eng dolzarb masalalaridan biri. Shu o'rinda ammoviy axborot vositalarining o'ri alohida. Shu sababli ham jurnalistlar orasida ekologiya sohasiga qiziqish uyg'ondi. Chunki, mamlakatimizda turli xalqaro loyihalarning amalga oshirilayotganligi va ommaviy axborot vositalari jalb etilib, ekologiyaga bo'lgan ommaviy madaniyatni rivojlantirishning dolzarbligini sabab bo'lmoqda.

Bundan tashqari, ekologik jurnalistika ekologiya sohasidagi yangiliklar bilan ham chambarchas bog'liqdir. Ya'ni: ekologik jurnalistikaning g'oyaviy mavzuyiy yo'nalishi sifatida ekologik ilmning maqsadi, uning natijasida atrof-muhitni muhofaza qilishning nazariy asosi yaratiladi, ishlab chiqarish va ijtimoiy-iqtisodiy dasturlarga ilmiy dalillar keltirib o'tadi.[1]

Ommaviy axborot vositalaridan avvalo bosma nashrlarga to'xtaladigan bo'lsak, ekologiya masalalari "Pravda Vostoka" gazetasi sahifalarida eng izchil yoritiladi. Shuningdek, televedenie orqali ham kórsatuvlar shu muammo doirasida yoritib boriladi.

Hozirgi rivojlangan jamiyatning dolzarb masalalaridan biri atrof-muhitning tozaligidir. Tabiatning turli xususiyatlarini aholiga yetkazishda axborot vositalarining o'rni alohida bo'lganligi sababli ilm-fanning boshqa sohaları kabi ekologik jurnalistika rivojlanib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Марзияев Ж. Мустақиллик йиллари қорақалпоқ матбуотида экологик муоммолар талқини. Фил.фанлари бўйича PhD дисс. Тошкент, 2019.
2. Орлова М.В. Экологическая журналистика: сущностные характеристики понятия. “Вектор науки тольяттинского государственного университета”. – Тольятти. 2013. С. 220–223
3. Өтениязова Г. Интернет тармағында экологиялық машқалалар анализи. «Билим», 2019
4. Өтениязова Г. Экологическая проблема в публицистике О.Абдурахманова «Заметки ученого» 2018, №2 26-30-б.
5. Сулайманова С., Маматова Я. Өзбекстан экологиялық журналистикасы турақлы раўажлануў контекстинде. Тошкент,:2017.